

بهبود کیفیت آمارها

تهیه آمارهای رسمی با کیفیت مطلوب از جمله اهداف کیفی مرکز در برنامه ملی آمار کشور (۱۳۹۴-۱۳۹۰) در نظر گرفته شده است و گسترش سیستم نظارت و ارزیابی در فرایند تولید آمار، بهینه‌سازی شیوه‌های تولید، نهادینه کردن استفاده از استانداردهای آماری بروزرسانی شده در دستگاه‌های تولیدکننده آمار، ارتقای نظام آمارهای ثبتی دستگاه‌های اجرایی و ساماندهی و توسعه تولید آمار به روش ثبتی و ارزیابی مستمر کیفیت اقلام آمارهای ثبتی، استفاده از ظرفیت‌های دستگاه‌های اجرایی و بخش خصوصی و تعاونی در تولید آمار را می‌توان از جمله سیاست‌های کلی و راهبردی دستیابی به این هدف برشمرد. فعالیت‌های ذیل در جهت تحقق این هدف انجام شده است.

◆ استانداردسازی تعاریف واژه‌های اقلام آماری دستگاه‌های اجرایی کشور

بخش مهمی از اختلاف‌های موجود در نتایج طرح‌ها و گزارش‌های آماری مشابه در کشور، ناشی از یکسان نبودن تعاریف و مفاهیم آماری مورد استفاده در دستگاه‌های تولیدکننده آمار است که این موضوع موجب بروز مشکلات متعددی از قبیل مقایسه‌ناپذیری و جمع‌ناپذیری آمارها در سطح ملی و بین‌المللی، اتلاف منابع مالی و انسانی و در نهایت کاهش اعتماد عمومی نسبت به آمار منتشر شده می‌شود. علاوه بر این تغییر متوالی تعاریف واژه‌های اقلام آماری موجب مقایسه‌ناپذیری در طول زمان و ناپیوستگی در سری زمانی اقلام آماری می‌شود. ماده ۳ قانون مرکز آمار ایران و بند «د» ماده ۵ برنامه ملی آمار کشور، مرکز را موظف به تهیه تعاریف و مفاهیم، طبقه‌بندی‌ها و سایر استانداردهای آماری با همکاری دستگاه‌های اجرایی نموده است. از این‌رو استانداردسازی تعاریف و مفاهیم آماری دستگاه‌های اجرایی و مرکز، از جمله اهداف عملیاتی سالانه مرکز در نظر گرفته می‌شود. جدول ۱ تعداد تعاریف واژه‌های آماری نهایی شده را به تفکیک دستگاه‌های اجرایی نشان می‌دهد. تعاریف و مفاهیم استاندارد شده از طریق سامانه تعاریف و مفاهیم آماری درگاه ملی آمار، قابل دسترس است.

جدول ۱- تعداد تعاریف واژه‌های اقلام آماری استاندارد شده به تفکیک دستگاه‌های اجرایی کشور

ردیف	دستگاه اجرایی	تعداد واژه پیش‌بینی شده	تعداد واژه نهایی شده
۱	استانداردسازی تعاریف مرکز آمار ایران- بخش حساب‌های اقتصادی	۶۰	۴۹
۲	استانداردسازی تعاریف و مفاهیم سازمان محیط‌زیست	۵۰	۸۳
۳	استانداردسازی تعاریف و مفاهیم مورد نیاز شاخص‌های ماده ۶۸ قانون توسعه ج.ا.ا.	-	۱۵
۴	استانداردسازی تعاریف و مفاهیم سازمان فنی و حرفه‌ای	۱۸	۲۳
	جمع کل	۱۲۸	۱۷۰

◆ پیاده‌سازی و بازنگری طبقه‌بندی‌های بین‌المللی آماری

استفاده از آمار و اطلاعات گردآوری شده از سرشماری‌ها و طرح‌های مختلف آماری زمانی میسر است که داده‌ها با بهره‌مندی از سیستمی منظم و منطقی طبقه‌بندی شوند. به همین منظور طبقه‌بندی‌های آماری به عنوان چارچوبی استاندارد و مقایسه‌پذیر برای معرفی منظم جریان‌های اقتصادی و نیز به منزله ابزاری مطمئن برای نشان دادن کمبودها و نقایص آمار و اطلاعات به کار می‌رود و از دیرباز مورد توجه جوامع و سازمان‌های بین‌المللی بوده است؛ لذا برای پدیده‌های مختلف اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی طبقه‌بندی‌های مشخصی تهیه و استفاده از آن‌ها به کشورهای عضو توصیه نموده‌اند. این مرکز به عنوان مرجع رسمی

از اهداف عملیاتی سال ۱۳۹۲ مرکز، استانداردسازی تعاریف و مفاهیم مورد نیاز شاخص‌های ماده ۶۸ پیش‌بینی نشده بود و واژه‌هایی که در برنامه عملیاتی سال قبل از آن انجام نشده بود، نهایی شدند.

آمار کشور و به منظور اجرای ماده ۳ قانون مرکز آمار ایران، پیاده‌سازی و بازنگری طبقه‌بندی‌های آماری را مورد توجه خاص قرار داده است و برای ایجاد هماهنگی در استفاده از طبقه‌بندی‌های بین‌المللی آماری با سایر کشورهای جهان، در این سال نسبت به ادامه تدوین و بازنگری طبقه‌بندی مشاغل ایران بر اساس طبقه‌بندی استاندارد بین‌المللی مشاغل و ویرایش ۲۰۰۸^۱، بازنگری و ویرایش دوم طبقه‌بندی محوری محصولات ایران^۲، ترجمه فارسی به انگلیسی طبقه‌بندی استاندارد بین‌المللی رشته فعالیت‌های اقتصادی^۳ و تدوین و بازنگری طبقه‌بندی استاندارد بین‌المللی آموزش^۴ اقدام نمود.

◆ نظارت بر طرح‌های آمارگیری

مرکز آمار ایران مطابق با بند «د» ماده ۵ برنامه ملی آمار کشور مکلف است بر تمام مراحل تهیه، اجرا، استخراج و انتشار نتایج طرح‌های آماری بر اساس مجموعه آیین‌نامه و فرم‌های نظارت (مصوب ۱۳۸۷/۶/۳ شورای عالی آمار) نظارت نماید. در این راستا نظارت بر مراحل جذب نیروی انسانی، آموزش، عملیات میدانی، نظارت درون‌سازمانی طرح‌های آماری مرکز آمار ایران و سایر دستگاه‌های اجرایی به منظور کاهش خطاهای غیر نمونه‌ای، توسط کارشناسان خبره مرکز انجام می‌شود. شایان ذکر است در راستای تأکید بر نظارت درون‌سازمانی و اختصاص اعتبار جداگانه به آن، نظارت درون‌سازمانی به صورت جدی‌تری با تهیه و تدوین فرم‌های نظارت درون‌سازمانی انجام و گزارش‌های مورد نیاز به منظور رفع مشکلات و تنگناهای پدید آمده در اجرای طرح‌ها، جمع‌آوری و در اختیار مسئولان ذی‌ربط قرار گرفت. در این سال ۱۱۷۳ نفر-روز نظارت برون‌سازمانی طرح‌های آماری مرکز به شرح ذیل انجام شد.

آمارگیری از هزینه و درآمد خانوارهای شهری و روستایی؛ آمارگیری از فعالیت‌های کمکی حمل و نقل آبی؛ آمارگیری از نیروی کار؛ آمارگیری از گاوداری‌های صنعتی؛ آمارگیری از معادن در حال بهره‌برداری کشور؛ طرح‌های شاخص قیمت‌ها (۳ طرح)؛ آمارگیری از کارگاه‌های صنعتی کشور؛ طرح فهرست‌برداری نمونه پایه طرح‌های خانواری؛ آمارگیری از تحقیق و توسعه؛ آزمایش سرشماری عمومی کشاورزی؛ آمارگیری از گردشگران ملی؛ طرح‌های داده-ستانده^۵؛ آمارگیری از شرکت‌ها و مؤسسات بازرگانی؛ سالنامه آماری استان‌ها؛ آمارگیری از مؤسسات کرایه اتومبیل و آژانس‌های تاکسی تلفنی؛ آمارگیری از شرکت‌ها و مؤسسات مسافربری؛ آمارگیری از فعالیت‌های کمکی حمل و نقل هوایی، گشت‌های مسافرتی و کاروان‌های زیارتی. همچنین ۲۶۷ نفر-روز نظارت بر طرح‌های آمارگیری « فناوری اطلاعات » و « ویژگی‌های مسکن روستایی » مربوط به سایر دستگاه‌های اجرایی انجام شده است.

◆ ارزیابی کیفیت طرح‌های آمارگیری

به منظور انجام این فعالیت، پس از بررسی و تعیین نماگرهای ارزیابی کیفیت پیشنهادی دفترهای مرکز، مقرر شد نماگرهای ذیل در طرح‌های آمارگیری در حوزه‌های مشخص شده محاسبه و در گزارش ارزیابی کیفیت هر طرح ارائه شوند.

^۱ International Standard Classification of Occupations (ISCO-2008)

^۲ Central Product Classification (CPC) Ver.2

^۳ International Standard Industrial Classification of All Economic Activities (ISIC)

^۴ International Standard Classification of Education (ISCED)

۸. نماگر در حوزه آموزش، اجرا و نظارت در حوزه وظایف دفتر استانداردها و نظارت بر طرح‌های آماری؛ ۶. نماگر در حوزه وظایف دفتر روش‌شناسی آماری و طرح‌های نمونه‌گیری؛ ۹. نماگر در حوزه وظایف دفاتر موضوعی؛ ۴. نماگر در حوزه شاخص‌های قیمت. بر این اساس گزارش ارزیابی کیفیت برای ۱۹ طرح آمارگیری ذیل که در سال ۱۳۹۱ اجرا شده بود، در قالب مذکور تهیه شد.

- آمارگیری از کارگاه‌های صنعتی ۱۰ نفر کارکن و بیش‌تر؛
- آمارگیری از کارگاه‌های خدمات انبارداری؛
- آمارگیری از معادن در حال بهره‌برداری کشور؛
- آمارگیری از بنگاه‌های معاملات ملکی؛
- آمارگیری از فعالیتهای کمی حمل و نقل آبی؛
- آمارگیری از مؤسسات کرایه اتومبیل و آژانس‌های تاکسی تلفنی؛
- آمارگیری از مؤسسات ترخیص کالا؛
- آمارگیری از کارگاه‌های خدمات مددکاری و مهدکودک؛
- آمارگیری از باسکول‌های عمومی؛
- آمارگیری از کارگاه‌های عمومی؛
- آمارگیری از پارکینگ‌های عمومی؛
- آمارگیری از کارگاه‌های خدمات اینترنت؛
- آمارگیری از کارگاه‌های تحقیق و توسعه؛
- آمارگیری از نیروی کار؛
- آمارگیری از کارگاه‌های خدمات تلفن همراه؛
- آمارگیری از گردشگران ملی؛

همچنین به منظور تهیه چک لیست ارزیابی وضعیت مرکز آمار ایران، مستند «چارچوب ملی تضمین کیفیت» توصیه شده از سوی سازمان ملل، ترجمه و طی برگزاری کارگاه آموزشی به همکاران مرکز معرفی شد.

◆ نظارت بر ساماندهی آمارهای ثبتی

به منظور ساماندهی نظام آمارهای ثبتی در دستگاه‌های اجرایی کشور بر اساس تبصره ۳ بند الف ماده ۶ برنامه ملی آمار و به استناد «آیین‌نامه نظارت بر طرح‌های آمارگیری نمونه‌ای، سرشماری و ساماندهی نظام آمارهای ثبتی» مصوب جلسه مورخ ۱۳۸۷/۶/۳ شورای عالی آمار، مرکز آمار ایران مکلف به نظارت بر مراحل مختلف ساماندهی سیستم‌های اطلاعاتی- عملیاتی دستگاه‌های اجرایی مطابق با ضوابط و فرایند انتخاب نهایی این سیستم‌ها می‌باشد. اهم اقدامات انجام شده در این زمینه عبارتند از:

- نظارت بر سیستم اطلاعات سامانه املاک و مستغلات سازمان ثبت اسناد و املاک؛
- نظارت بر سیستم اطلاعات سامانه پروانه‌های ساختمانی صادر شده توسط شهرداری‌های کشور؛
- نظارت بر سیستم اطلاعات سامانه بهین‌یاب وزارت صنعت، معدن و تجارت؛
- بازدید از سامانه پایش (سیستم اطلاعاتی- عملیاتی) تأسیسات آب (سپتا) در شرکت آب و فاضلاب؛
- بازدید از سامانه پایش (سیستم اطلاعاتی- عملیاتی) برق مازندران در توانیر؛
- بررسی سامانه‌های فعالیتهای آبی‌پروری و صید، دام و طیور، دارو و مواد بیولوژیک، درمانگاه‌ها و داروخانه‌ها و شناسایی و ردیابی دام در سازمان دامپزشکی کشور؛
- بررسی سامانه‌های بهره‌برداران صید و آبی‌پروری در سازمان شیلات ایران؛
- بررسی سامانه‌های سیستم ثبت نام دانش‌آموزی (ثناد) و سیستم آمار، برنامه‌ریزی و کنترل فرایند آموزش (بکفا) در وزارت آموزش و پرورش؛

- بررسی سامانه‌های آماری ویستا، صدور مجوز آژانس‌های مسافرتی، سامانه ملی شناسایی و رهگیری اموال منقول فرهنگی و فرصت‌های سرمایه‌گذاری در سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری؛
- بررسی سیستم غدیر در کمیته امداد امام خمینی (ره)؛
- بررسی سیستم مدیریت پرونده قوه قضائیه؛
- ارائه مشاوره برای طراحی سیستم عملیاتی در وزارت ورزش و جوانان؛
- بررسی سامانه خانه کتاب در وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی؛
- مشارکت در فرایند پیاده‌سازی سیستم ثبت سواد در سازمان نهضت سوادآموزی؛
- بررسی سامانه آمار ثبتی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی؛
- بررسی سامانه‌های بازنشستگی و شاغلان در سازمان بازنشستگی؛
- بررسی سامانه‌های ثبت اطلاعات واحدهای ارائه‌دهنده خدمات و پرداخت مددجویی در سازمان بهزیستی؛
- بررسی سیستم دما (دریافت متمرکز اطلاعات) در صندوق بیمه روستاییان و عشایر؛
- بررسی سیستم‌های جامع بیمه‌گری، درآمد، غیرحضور ثبت نام ایرانیان، غیرحضور تعویض دفترچه، غیرحضور استعمال از بانک، غیرحضور تجمیع، فرابر، یکپارچه اسناد پزشکی، تأیید اینترنتی دارو و نسخ، کارت هوشمند بیماران خاص و نظام پرداخت روستاییان در سازمان بیمه سلامت ایرانیان؛
- بررسی سامانه درآمد اینترنتی صندوق پس‌انداز کارکنان دولت.

◆ راهنمایی‌های فنی به دستگاه‌های اجرایی

- مرکز آمار ایران بر اساس بند ۱۰ ماده ۳ قانون مرکز آمار ایران، موظف به ارائه راهنمایی‌های فنی به واحدهای آماری دستگاه‌های اجرایی کشور است. به منظور اجرای این قانون، راهنمایی‌های فنی، مشاوره و همکاری‌هایی که برای طراحی نمونه‌گیری آمارگیری‌های سایر دستگاه‌های اجرایی صورت گرفت عبارتند از:
- مشاوره و راهنمایی به ستاد مرکزی راهیان نور: آمارگیری‌های مربوط به زائران راهیان نور؛
 - مشاوره و همکاری با وزارت فناوری اطلاعات و ارتباطات: طرح‌های آمارگیری حساب بخش فناوری اطلاعات و ارتباطات کشور؛
 - مشاوره و همکاری با شرکت پست و وزارت فناوری اطلاعات و ارتباطات: امکان‌سنجی آمارگیری از مرسولات پستی
 - همکاری با استانداری خراسان رضوی: طراحی آمارگیری از مسافران مشهد مقدس؛
 - مشاوره و همکاری با مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی: اجرای طرح آمارگیری از کارگاه‌های بازرگانی کشور با هدف محاسبه بهره‌وری در بخش‌های مورد نظر؛
 - همکاری با وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی: فرایند جمع‌آوری داده‌های شاخص‌های سنجش عدالت در سلامت بر اساس نظام‌های ثبتی عضویت و شرکت فعال در جلسات احصای شاخص‌های عدالت در سلامت؛
 - همکاری با معاونت علم و فناوری ریاست جمهوری: جمع‌آوری شاخص‌های مصوب ستاد راهبری شاخص‌های علم و فناوری؛

- همکاری با وزارت ورزش و جوانان: استانداردسازی تعاریف و مفاهیم، استقرار نظام آمارهای ثبتی؛
- همکاری با وزارت علوم، تحقیقات و فناوری: بررسی داده‌های طرح تحقیق و توسعه؛
- همکاری با وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی: آمار و اطلاعات مورد نیاز سیاست‌های کاهش مواد دخانی؛
- همکاری با کمیته امداد امام خمینی (ره): بررسی طرح آمارگیری از ویژگی‌های اجتماعی- اقتصادی خانوار تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی (ره)؛
- همکاری با وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی: بررسی راهکارهای مشارکت این وزارتخانه در جهت ارتقای فرهنگ آماری؛
- همکاری با مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی: تهیه شاخص‌های بهبود فضای کسب و کار؛
- همکاری با نهضت سوادآموزی: تهیه نقشه راه تهیه سامانه سواد؛
- همکاری با ستاد اقامه نماز: تهیه و تعریف تعداد ۱۶ شاخص ستاد؛
- همکاری با شورای عالی انقلاب فرهنگی: بررسی طرح تحقیق و توسعه و شاخص‌های علم و فناوری؛
- همکاری با سازمان تبلیغات اسلامی: تهیه آمارهای دینی سامانه داده‌های دینی؛
- همکاری با معاونت پیشگیری از وقوع جرم قوه قضائیه: بررسی طراحی نظام آماری و داده‌های جرم؛
- مشاوره و راهنمایی به شهرداری تهران- سازمان ثبت اسناد و املاک کشور- بنیاد مسکن انقلاب اسلامی.

مرکز آمار ایران